

dr Joanna Bykowska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Najlepsze rośliny na żywopłoty

Żywopłoty zdobią i porządkują przestrzeń, ale jednocześnie chronią naszą prywatność, podkreślają przebieg ścieżek, kształt rabat, a niekiedy także piękno małej architektury lub innych roślin.

Na rynku dostępna jest ogromna różnorodność gatunków i odmian krzewów. Które z nich najlepiej nadają się do tworzenia żywopłotów i dobrze spełnią się w określonych zastosowaniach? Przed rozpoczęciem prac związanych z założeniem żywopłotu, a zwłaszcza przed zakupem roślin, należy zastanowić się, jaką rolę będzie on pełnił, jaką powierzchnię możemy na niego przeznaczyć, jak intensywnie w kolejnych latach zamierzamy go pielęgnować oraz jakie inne rośliny będą rosły w jego pobliżu. Będzie się z tym wiązała zarówno wybór gatunku i odmiany, jak również sposób sadzenia i pielęgnacji roślin.

W zgodzie z przepisami

Zapisy regulaminu ROD precyzują m.in. kwestie lokalizacji i rozmiarów żywopłotów. Wyższe mogą być jedynie żywopłoty prowadzone na granicy działki będącej jednocześnie granicą ROD. Ich wysokość nie może jednak przekraczać 2 m. Żywopłoty rosnące przy granicy działki z alejką (drogą wewnętrzną), jak również lokowane na granicy działek (za pisemną zgodą użytkownika sąsiedniej działki) nie mogą być wyższe niż 1 m. Pędy roślin nie mogą przerastać poza ogrodzenie ROD ani poza granicę działki.

Iglaste czy liściaste?

- Tańsze w założeniu są żywopłoty liściaste, ale ich dekoracyjność i pełnienie funkcji osłaniającej są uzależnione od pory roku. Często także dłużej trzeba czekać na efekt końcowy. Zaletą tej grupy jest za to ogromny wybór gatunków i odmian, różniących się rozmiarami, pokrojem, barwą liści i pędów. Dodatkowo wiele z nich atrakcyjnie kwitnie lub ma barwne owoce. Tak duże zróżnicowanie stwarza możliwości doboru gatunków do różnych warunków siedliskowych, a co najważniejsze – rośliny te są zwykle w pełni odporne na mróz.
- Żywopłoty z iglaków są droższe, ale bardziej dekoracyjne. Efekt uzyskuje się szybciej, przy czym rośliny z tej grupy mają często większe wymagania, szczególnie świetlne i wilgotnościowe, niż rośliny liściaste.
- Najmniej popularne w naszym klimacie są żywopłoty z gatunków o zawsze zielonych liściach. Rośliny są drogie w zakupie, z reguły dość wolno rosną i nie są w pełni wytrzymałe na mróz.

T. Ciesielski

Oryginalny, piętrowy żywopłot z jałowca rozeszlanego 'Nana' szczepionego na jałowcu pospolitym

Wpływ na otoczenie

Naszej uwadze umyka zwykle wpływ żywopłotu na najbliższe otoczenie. Jest to tym bardziej istotne, że raz posadzony, będzie rósł w danym miejscu przez wiele lat.

- Większość krzewów posiada wiązkowy, dość płytki, ale rozległy system korzeniowy. Intensywnie rosnące rośliny wysuszają i wyjaławiają wierzchnią warstwę gleby, utrudniają jej pielęgnację i wzrost innych roślin. Żywopłoty cieniają rosnące w pobliżu rośliny (dotyczy to także trawników), często uniemożliwiając ich prawidłowy wzrost i kwitnienie. W pobliżu żywopłotów lepiej jest zatem sadzić gatunki o mniejszych potrzebach pokarmowych, wodnych i świetlnych.
- Dodatkowym problemem mogą być reakcje alergiczne na olejki eteryczne wydzielane przez niektóre rośliny iglaste, w tym bardzo popularne u nas żywotniki. Aby uniknąć niekorzystnego wpływu olejków

eterycznych, żywopłoty np. z żywotników, możemy sadzić w miejscach przewiewnych lub lokować je z dala od miejsc, w których często przebywamy. Możemy też po prostu zamiast nich wybierać gatunki liściaste.

Wielkość i kształt

Żywopłoty dzieli się głównie ze względu na wysokość (niskie – do 1 m wysokości, średnie – o wys. 1–1,5 m i wysokie – o wys. ok. 2–3 m) oraz sposób prowadzenia (formowane, nieformowane i półnaturalne). Przy żywopłotach ciętych, ważny jest ich docelowo kształt. Zazwyczaj zaleca się prowadzenie żywopłotu z szerszą podstawą i pochylonymi ścianami, co poprawia doświetlenie dolnych partii roślin i zapobiega ich ogałaniu się. Im węższy jest naturalny pokrój rośliny i im mniejsze są jej wymagania co do światła, tym bardziej pionowe mogą być ściany żywopłotu. Z kolei im bardziej zacienione jest stanowisko, na którym sadi się żywopłot lub im większe wymagania świetlne ma roślina, tym bardziej ściany żywopłotu powinny być skośne.

A. Marosz

Średni, formowany żywopłot z cisu pospolitego 'Aurescens'

Żywopłoty formowane

Na tereny ROD najbardziej nadają się żywopłoty cięte. Zajmują one mniej miejsca, gdyż formowanie umożliwia utrzymanie pożądanej wysokości i szerokości. Strzyżenie nadaje im regularny, geometryczny kształt. Dekoracją tych żywopłotów są głównie barwne liście, pokrój lub faktura pędów w okresie bezlistnym. Użycie nawet najbardziej obficie kwitnących gatunków nie zapewni uzyskania takiego kwitnienia jak u form naturalnych. Cięcie, które musi być prowadzone corocznie, zawsze spowoduje usunięcie fragmentów pędów z pąkami kwiatowymi, a przez to rośliny zakwitną słabo lub wcale. Istotne jest, że zaprzestanie cięcia przez 1–2 sezony zaprzępaści wykonaną wcześniej pracę.

Na formowane żywopłoty nadają się gatunki, które dobrze znoszą cięcie i łatwo się zagęszczają. Wysokie, 2-metrowe (ale i niższe) zielone ścia-

Formowany żywopłot z różnych odmian trzmieliny Fortune'a

Niski, formowany żywopłot z bukszpanu wieczniezielonego

ny można uzyskać m.in. z ligustru pospolitego (*Ligustrum vulgare*), irgi błyszczącej (*Cotoneaster lucidus*), tawuły van Houtte'a (*Spiraea xvanhouttei*), jaśminowców (*Philadelphus* sp.), forsycji pośredniej (*Forsythia xintermedia*) i jej odmian, grabu pospolitego (*Carpinus betulus*), buka pospolitego (*Fagus sylvatica*) i jego odmian o barwnych liściach. Można także wykorzystać odmiany dereni (*Cornus* sp.) o barwnych pędach i liściach.

Z roślin iglastych na wysokie żywopłoty nadaje się żywotnik olbrzymi (*Thuja plicata*) i jego odmiany, żywotnik zachodni (*Th. occidentalis*) i jego odmiany, np. 'Aurescens' lub 'Brabant' oraz 'Smaragd'. W miejscach dobrze nasłonecznionych sprawdzą się także niektóre świerki (*Picea* sp.) oraz modrzewie (*Larix* sp.). W miejscach zacienionych pierwszeństwo powinny mieć cisy – pospolity (*Taxus baccata*), np. 'Overeynderi' i pośredni (*T. xmedia*), np. 'Hicksii' oraz choina kanadyjska (*Tsuga canadensis*).

Na niskie i średnie żywopłoty (wysokości 1–1,5 m) można wykorzystać karłowe forsycje (*Forsythia* sp.), jaśminowce (*Philadelphus* sp.), żylistki (*Deutzia* sp.), berberys Thunberga (*Berberis thunbergii*) i jego odmiany o barwnych liściach (np. 'Atropurpurea', 'Golden Ring', 'Maria', 'Kelleris', 'Kórnik'), porzeczkę alpejską (*Ribes alpinum*) 'Schmidt' lub 'Dima', pięciornik krzewiasty (*Potentilla fruticosa*) i jego odmiany (np. 'Abbotswood', 'Goldfinger', 'Goldstar', 'Pink Beauty', 'Blink'), tawuły: norweską (*Spiraea xcinerea*) 'Grefsheim', wczesną (*S. xarguta*) i japońską (*S. japonica*) oraz jej odmiany (np. 'Anthony Waterer', 'Froebelii', 'Goldflame'), lilak Meyera (*Syringa meyeri*) 'Palibin', a z roślin zimozielonych – ognik szkarłatny (*Pyracantha coccinea*) i jego odmiany.

Najniższe formowane żywopłoty uzyskuje się łatwo z karłowych odmian berberysu Thunberga (np. 'Atropurpurea Nana', 'Kobold'), tawuły japońskiej (np. 'Genpei', 'Crispa'), pięciornika krzewiastego (np. 'Gold Drop', 'Elizabeth', 'Hachmann's Gigant', 'Daydawn'), a także ligustru pospolitego i bukszpanu wieczniezielonego (*Buxus sempervirens*) oraz ich odmian.

Żywopłoty półformowane

Na tereny ROD nadają się także żywopłoty półnaturalne. Do ich tworzenia wykorzystuje się odmiany o pokroju kolumnowym, stożkowatym i wrzecionowatym. Pędy u tych form skierowane są do góry. Cięcie reguluje zatem wysokość żywopłotu, a w znacznie mniejszym stopniu (lub wcale) ich szerokość.

Na tego typu żywopłoty nadają się m.in. kolumnowe odmiany berberysu Thunberga o zielonych lub barwnych liściach, np. 'Erecta', 'Golden Rocket', 'Orange Rocket', 'Helmond Pillar', 'Red Pillar' oraz rośliny iglaste o wąskim pokroju, np. jałowiec skalny (*Juniperus scopulorum*) 'Blue Arrow', pospolity (*J. communis*) 'Hibernica', 'Suecica', 'Suecica Aurea', 'Gold Cone', chiński (*J. chinensis*) 'Stricta', żywotnik zachodni 'Smaragd', 'Janed Gold', cis pospolity 'Fastigiata', 'Fastigiata Aurea', 'Fastigiata Aureomarginata', 'Fastigiata Robusta', cis pośredni np. 'Wojtek'.

Żywopłoty nieformowane

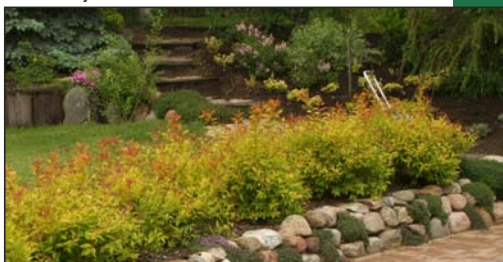
Żywopłoty naturalne (swobodne, niecięte) na terenach ROD powinny być sadzone raczej wewnątrz działek i zakładane z odmian karłowych, wolno rosnących. Ich wysokość i szerokość będzie taka jak rozmiary pojedynczego okazu danego gatunku czy odmiany (czyli

Archiwum, D. Jesionka

Półformowany żywopłot z jałowca skalnego 'Blue Arrow'

A. Słomczyńska

Nieformowany żywopłot z tawuły japońskiej 'Goldflame'

do kilkudziesięciu centymetrów wysokości i średnicy). W naturalnej formie sprawdzą się niskie i miniaturowe odmiany berberysu Thunberga, tawuły japońskiej, pięciornika krzewiastego, żywotnika zachodniego, kosodrzewiny (*Pinus mugo*), świerków (*Picea* sp.) i jodeł (*Abies* sp.).

A. Słomczyńska

Kwitnący, nieformowany żywopłot z pięciornika

Żywopłoty obwódkowe

Są bardzo niskie – do wysokości 0,5 m. Mogą być wykonane z krzewów ciętych lub prowadzonych w formie naturalnej. Na formowane obwódki najlepszym gatunkiem jest bukszpan wieczniezielony, odmiany trzmieliny Fortune'a (*Euonymus fortunei*) oraz lawenda wąskolistna (*Lavandula angustifolia*), którą należy przycinać po kwitnieniu. Cięcia nie wymagają natomiast karłowe (tzw. samokrzewiące) się odmiany berberysu Thunberga, np. 'Admiration', 'Atropurpurea Nana', 'Bagatelle', 'Bonanza Gold', 'Tiny Gold', tawuły japońskiej, m.in. 'Nana', 'Bullata', 'Japanese Dwarf', 'Little Princess', 'Golden Princess' i pięciornika krzewiastego, np. 'Marrob', 'Red Joker', 'Floppy Disk' (u dwóch ostatnich gatunków cięcie może poprawić kwitnienie).

T. Ciesielski

Złocista obwódka z berberysu Thunberga 'Tiny Gold'

Zakupy

Obecnie większość roślin w szkółkarstwie ozdobnym produkuje się w pojemnikach. Ich cena jest wyższa, ale rośliny przyjmują się prawie w 100% i można je sadzić do gruntu przez cały okres bezmroźny, czyli niekiedy od marca aż do listopada. Zdecydowanie tańsze są rośliny z tzw. gołym korzeniem (bez bryły korzeniowej), co ma istotne znaczenie w przypadku zakupu dużej ich liczby. Ich sprzedaż odbywa się zawsze

w stanie bezlistnym (gdy rośliny są w okresie spoczynku). System korzeniowy krzewów musi być zdrowy i rozbudowany. Ponadto korzenie nie mogą być przesuszone. Jest to podstawowy warunek ich przyjęcia się i dalszego wzrostu. Od momentu zakupu do posadzenia korzenie muszą być zabezpieczone. Jeśli rośliny nie będą od razu posadzone, należy je zadołować. Rośliny kupowane bez bryły można sadzić do gruntu jesienią lub wiosną – do momentu rozpoczęcia przez nie wegetacji. Pośrednim rozwiązaniem (także cenowym) są rośliny sprzedawane z bryłą korzeniową. Musi być ona dobrze przerośnięta i proporcjonalna do masy nadziemnej, w zarysie kulista. Po wykopaniu z gruntu bryła korzeniowa jest zabezpieczana jutą lub inną tkaniną biodegradowalną. Rośliny z bryłą korzeniową sadi się do gruntu bez zdejmowania osłonki w terminach takich jak te z gołym korzeniem.

Warunki siedliskowe

Dobór gatunków i odmian na żywopłoty musi być skorelowany z warunkami siedliskowymi. Najważniejszym czynnikiem, który decyduje o odpowiednim zagęszczeniu (szczególnie żywopłotów liściastych) oraz wybarwieniu liści i igieł, jest światło. Jego niedobór powoduje ogałanie się pędów, zwłaszcza w dolnych partiach żywopłotu oraz powstawanie luk w jego częściach górnych.

L. Sokółowska

Planując nasadzenia z lawendy należy pamiętać, że jest to roślina wybitnie światłolubna

- Rośliny ozdobne z kwiatów, barwnych liści i pędów wymagają więcej światła. Wyjątek stanowią formy o żółtych liściach lub igłach. Ze względu na możliwość poparzenia przez intensywne promieniowanie słoneczne, większość tego typu odmian preferuje miejsca półcieniste.
- Nie w pełni odporne na mróz rośliny zimozielone wymagają stanowisk zacisznych i osłoniętych, najlepiej półcienistych. Ponadto do prawidłowego wzrostu potrzebują dużej wilgotności powietrza oraz dość wilgotnej gleby. Wyjątek stanowią m.in. lawenda, ognik, wrzos pospolity i wrzosiec czerwony, które należy uprawiać w miejscach nasłonecznionych.
- Rośliny iglaste z reguły wymagają dużo światła z każdej strony. Bardziej wymagające pod tym względem są odmiany o srebrzystych igłach (pokrytych nalotem woskowym). Najbardziej cienioznośne są cisy i choina. W półcieniu można uprawiać żywotniki i cyprysiki.
- Większość krzewów dobrze rośnie nawet w przeciętnej glebie, choć najlepsza jest gleba żyzna, przepuszczalna. Zdecydowanie ważniejsza jest jej wilgotność. Na suszę glebową i niedobór wilgoci w powietrzu źle reagują zwłaszcza niektóre świerki, żywotniki i cyprysiki.
- Należy unikać zakładania żywopłotów z roślin o niepełnej wytrzymałości na mróz. Do tej grupy należy m.in. popularny cyprysik Lawsona (*Chamaecyparis lawsoniana*) i jego odmiany.

Chcesz wiedzieć więcej?

Czytaj miesięczniki „działkowiec” i „Mój Ogródek”, w których zawarta jest rzetelna i aktualna wiedza na temat zagospodarowania i pielęgnacji działek.

Uwaga, zamawiając teraz pakiet prenumerat obydwu czasopism zyskujesz 6 miesięcy prenumeraty „Mój Ogródek” gratis plus rabaty w sklepie wysyłkowym na www.dzialkowiecsklep.pl tel. (22)101 34 34!

Wydawca: Wydawnictwo „działkowiec” Sp. z o. o.

ul. Bobrowiecka 1, 00-728 Warszawa, tel. 22 101 34 00,

www.dzialkowiec.com.pl, www.facebook.com/perfekcyjnyogrod

Wydano na zlecenie KR PZD z siedzibą w Warszawie.

Nakład: 150 tys. egz.

ISBN 978-83-63544-36-2

Broszurka bezpłatna przeznaczona dla działkowców w PZD